

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Resultatrapport for finansforetak

1.-3. kvartal 2018

Dato:
19.11.2018

Innhold

INNHold	3
1 HOVEDINNTRYKK	4
2 MAKROØKONOMISK BAKGRUNN	6
3 NORSKE OG NORDISKE FINANSKONSERN	9
3.1 NORSKE FINANSKONSERN	9
3.2 NORDISKE FINANSKONSERN	11
4 BANKER, KREDITTFORETAK OG FINANSIERINGSFORETAK	13
4.1 BANKER	13
4.2 KREDITTFORETAK	21
4.3 FINANSIERINGSFORETAK	24
4.4 FORBRUKSLÅN I BANKER OG FINANSIERINGSFORETAK	26
5 FORSIKRING	27
5.1 LIVSFORSIKRINGSFORETAK	27
5.2 SKADEFORSIKRINGSFORETAK	30
6 RESULTAT OG BALANSE FOR HVER BRANSJE	33

Redaksjonen ble avsluttet 19. november 2018. Alle tall er foreløpige, og det tas forbehold om endringer.

Kilde for alle tall er Finanstilsynet, så fremt annet ikke er angitt.

1 Hovedinntrykk

Norske banker oppnådde et resultat før skatt på 1,3 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital etter tre kvartaler i 2018, en forbedring fra 1,2 prosent i samme periode ett år tidligere. Egenkapitalavkastningen økte fra 11,6 til 11,8 prosent.

Økte netto renteinntekter bidro særlig sterkt til resultatforbedringen. Økningen kom til tross for noe reduserte utlånsmarginer som følge av høyere pengemarkedsrente i første kvartal. Andre inntekter var nær uendret i forhold til året før. Her bidro økte netto provisjonsinntekter positivt, mens bankene hadde lavere positive verdiendringer på finansielle instrumenter. Betydelige positive verdijusteringer på bankenes eierinteresser i Vipps, BankAxept og BankID, etter fusjonsavtalen i andre kvartal, bedret også resultatet. Lav kostnadsvekst førte til en reduksjon på to prosentpoeng i kostnad-/inntektsforholdet, til 44,8 prosent. Bankenes samlede tap på utlån ble halvert sammenlignet med ett år tidligere og tilsvarte 0,08 prosent av utlånsvolumet.

Bankene økte sine samlede utlån til kunder med 5,9 prosent siste år. Høyest utlånsvekst hadde gruppene av mellomstore og mindre banker, med en vekst på 8,7 prosent. Veksten i utlån til personkunder har sunket svakt de siste kvartalene. Ved utgangen av tredje kvartal var veksten for samtlige banker i Norge, inkludert filialer av utenlandske banker, på 6,4 prosent. Norske banker hadde en vekst på 6,7 prosent, mens de utenlandske filialene hadde en vekst på 5,5 prosent. Veksten i utlån til innenlandske bedriftskunder fra samtlige banker var 5,8 prosent. Veksten for de norske bankene var 6,1 prosent, mens utenlandske bankers filialer hadde en vekst på 5,5 prosent. Omfanget av misligholdte lån¹ var noe lavere enn ett år tidligere, og utgjorde 0,8 prosent av utlånsmassen.

Bankenes innskudd fra kunder økte med 2,5 prosent siste år. Innskuddsdekningen, inkludert utlån ført i deleide OMF-foretak, gikk dermed ned med 3,2 prosentpoeng, til 62,8 prosent. Mer enn halvparten av bankenes markedsfinansiering er til utlandet, og en betydelig andel av dette er finansiering under tre måneder.

Veksten i forbrukslån er fremdeles betydelig høyere enn for andre typer lån. Ved utgangen av tredje kvartal var 12-månedersveksten til norske kunder 10,5 prosent, og enkelte foretak har svært mye høyere utlånsvekst i andre nordiske land. Justert for porteføljesalg var veksten om lag 12 prosent. Foretakene samlet viser fremdeles høy lønnsomhet, men økte tap har redusert resultatet sammenlignet med samme periode i 2017.

Livsforsikringsforetakenes resultat før skatt utgjorde 0,6 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital i første til tredje kvartal 2018, noe som er uendret fra samme periode i 2017. Lavere avkastning på aksjer og negative verdiendringer på obligasjonsporteføljen bidro til at det verdijusterte resultatet ble redusert fra 1,5 til 0,7 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Bokført avkastning i kollektivporteføljen var 4 prosent (annualisert), noe som er ett prosentpoeng lavere enn i første til tredje kvartal i 2017. Verdifallet på

¹ 90-dagers

obligasjonsporteføljen og lavere verdiøkning på aksjer bidro til at den verdjusterte avkastningen, som også inkluderer urealiserte gevinster, ble redusert fra 6 prosent til 3,9 prosent (annualisert).

Sammensetning av investeringene i kollektivporteføljen har endret seg forholdsvis lite det siste året. Aksjeandelen var 18 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018, opp fra 16 prosent på samme tidspunkt i 2017. Det er imidlertid store variasjoner i foretakenes aksjeandel. Utlån og fordringer til amortisert kost økte med tre prosentpoeng og utgjorde 37 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av tredje kvartal 2018. Veksten er blant annet drevet av en økning i utlån med pant i bolig, hovedsakelig ved porteføljeoverføringer innenfor samme konsern.

Skadeforsikringsforetakene (uten captives) hadde et resultat før skatt på 4,1 mrd. kroner i første til tredje kvartal 2018. Det utgjorde 12,1 prosent av premieinntektene, noe som er en nedgang på 9,4 prosentpoeng fra samme periode i fjor. Nedgangen skyldes i første rekke at også tredje kvartal var preget av betydelige værrelaterte skader, med kraftig nedbør og vind. I tillegg bidro et svakere finansresultat til resultatnedgangen. Combined ratio var 93,7 prosent for skadeforsikringsforetakene samlet i første til tredje kvartal 2018, en økning på 5,4 prosentpoeng fra samme periode i fjor. Økningen skyldes høyere erstatningskostnader.

Også for skadeforsikringsforetakene har utviklingen i verdipapirmarkedene stor betydning for det samlede resultatet. Reduserte finansinntekter bidro til nedgangen i skadeforsikringsforetakenes resultat før skatt i perioden.

Fordelingen av skadeforsikringsforetakenes investeringer er lite endret sammenlignet med utgangen av tredje kvartal 2017. Obligasjoner til virkelig verdi økte med ett prosentpoeng og utgjorde 41 prosent av forvaltningskapitalen. Aksjeandelen var stabil på 11 prosent.

2 Makroøkonomisk bakgrunn

Norsk økonomi

Etter oppgang i BNP Fastlands-Norge i første halvår 2018 avtok veksten i tredje kvartal, se tabell 2.1. Tørr sommer bidro til markert nedgang i jordbruksproduksjonen. Også varehandelsnæringen trakk veksten ned, mens tjenesteyting og bygge- og anleggsnæringen bidro til høyere vekst. Det var økning i industriproduksjonen, men veksten flatet ut gjennom tredje kvartal. Aktiviteten i petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart økte betydelig, noe som førte til høy vekst i samlet BNP. Privat konsum gikk ned, hovedsakelig som følge av nedgang i bilkjøp. Det var også fall i boliginvesteringene, mens både petroleums- og fastlandsinvesteringene økte.

Arbeidsledigheten målt ved arbeidskraftundersøkelsen (AKU) økte svakt i tredje kvartal. Veksten i samlet kreditt (K3) har avtatt gjennom 2018. Dette skyldes hovedsakelig nedgang i kreditt fra utlandet, men også innenlandsk kreditt (K2) vokser langsommere. Mens kreditt til husholdningene har bidratt til å holde veksten i K2 oppe, har kredittveksten til foretakene bremset opp så langt i 2018. Utviklingen må ses med bakgrunn i svakere oppgang i næringsinvesteringene. Etter markant stigning i første halvår har boligprisveksten flatet ut. Boligprisene var om lag uendret gjennom tredje kvartal, og ved utgangen av oktober var prisene 2,4 prosent høyere enn i samme periode i 2017. Det er fortsatt betydelige regionale forskjeller, og så langt i 2018 har Oslo hatt den høyeste prisveksten.

Tabell 2.1: Nøkkeltall norsk økonomi, prosentvis vekst

	3. kv. 17	4. kv. 17	1. kv. 18	2. kv. 18	3. kv. 18	Oktober 18
BNP	0,5	0,2	0,3	0,4	0,6	
BNP Fastlands-Norge	0,5	0,9	0,5	0,7	0,3	
Boligpris	1,9	-1,1	-2,2	1,5	2,7	2,4
K3	1,3	3,4	3,0	2,3		
K3 utenlands gjeld	-13,1	-7,5	-8,8	-11,0		
K2	5,8	6,4	6,3	5,9	5,6	
K2 husholdninger	6,4	6,4	5,9	5,8	5,9	
K2 ikke-finansielle foretak	4,7	6,7	7,5	6,2	5,2	
Arbeidsledighet (AKU)	4,1	4,0	3,9	3,8	4,0	

Vekstratene for BNP (vekst fra foregående kvartal), og nivået på arbeidsledigheten, er sesongjusterte kvartalstall. De øvrige tallene er tolv månedersvekst ved utgangen av perioden. Kilder: Statistisk sentralbyrå, Eiendom Norge, Eiendomsverdi og Finn.no

Aksje- og rentemarkeder

Aksjekursene i Norge og USA økte betydelig i tredje kvartal 2018, etter oppgang også i andre kvartal, se tabell 2.2 og figur 2.1. Kursøkningen var spesielt sterk i USA. Så langt i fjerde kvartal har utviklingen i aksjemarkedene vært svak. I begynnelsen av november var aksjekursene i euroområdet og Japan lavere enn ved inngangen til året. For USA og Norge var aksjekursene fortsatt høyere enn ved årets begynnelse.

Rentene internasjonalt har lenge vært lave. Forventninger om sterkere økonomisk vekst og inflasjon har bidratt til rentehevinger i flere land. Den amerikanske sentralbanken (FED) hevet styringsrenten tre ganger i 2017. I oktober hevet FED styringsrenten for tredje gang i 2018. De korte amerikanske rentene steg betydelig i første halvdel av 2018, men har beveget seg lite i tredje og så langt i fjerde kvartal. Renten på tiårs amerikanske statsobligasjoner var i begynnelsen av november høyere enn ved inngangen til året, se tabell 2.2.

Norges Bank hevet styringsrenten i september, til 0,75 prosent, og de korte norske pengemarkedsrentene steg i tredje kvartal. De lange norske rentene økte også i tredje kvartal, og var i begynnelsen av november vesentlig høyere enn ved inngangen til 2018, se figur 2.2 og tabell 2.2.

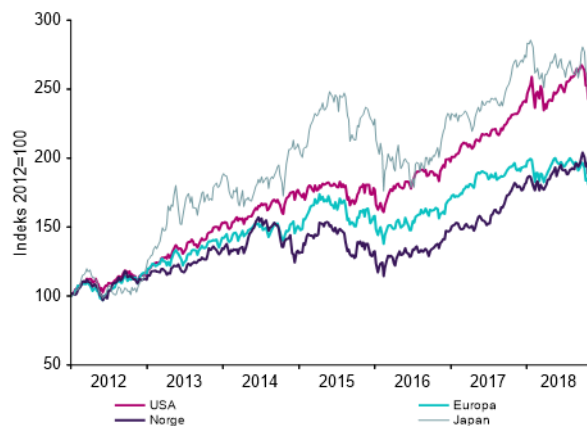
Tabell 2.2: Verdipapir-, rente- og valutamarkedet. Endring i prosent (aksjer og valuta) og basispunkter (renter)

		Nivå	Endr. i basispkt (renter), og % (aksjer og valuta)		
		09.11.18	3. kv 2018	1.kv.-3.kv.2018	1.1-9.11
Aksjemarkeder	Norge		6.8	12.1	6.2
	USA		7.5	10.6	5.5
	Euroområdet		0.5	0.7	-4.8
	Verden		5.1	5.9	0.2
	Japan		6.5	2.7	-5.3
Statsrenter 10 år	Norge	2.00	17	29	35
	USA	3.19	21	65	78
	Tyskland	0.41	17	5	-1
Pengemarkedsrenter 3 mnd	Norge	1.21	12	29	40
	USA	2.62	6	70	92
	Euroområdet	-0.32	0	1	1
Swaprenter Norge	2 år	1.61	11	42	48
	5 år	2.01	17	44	47
	10 år	2.34	15	36	40
Valutakurser	EUR NOK	9.56	-0.6	-3.7	-2.7
	USD NOK	8.42	-0.1	-0.4	2.9
	Imp.vektet NOK	104.15	-0.9	-5.3	-3.8

Kilde: Thomson Reuters Datastream

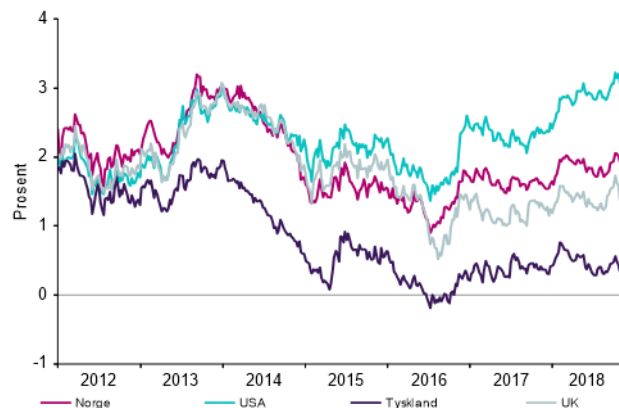
Som følge av svakere realøkonomiske utsikter og forventninger om fortsatt lav styringsrente, har rentenivået i euroområdet ikke vist samme utvikling som i USA. Renten på 10-års tyske statsobligasjoner økte noe i tredje kvartal, men er fortsatt om lag på samme nivå som i desember 2017. For enkelte av de gjeldsutsatte eurolandene økte statsrentene betydelig i tredje kvartal. Rentenivået på italiensk statsgjeld var i begynnelsen av november om lag 1,5 prosentpoeng høyere enn i januar 2018.

Figur 2.1: Aksjeindekser (MSCI) utvalgte land

Kilde: Thomson Reuters Datastream

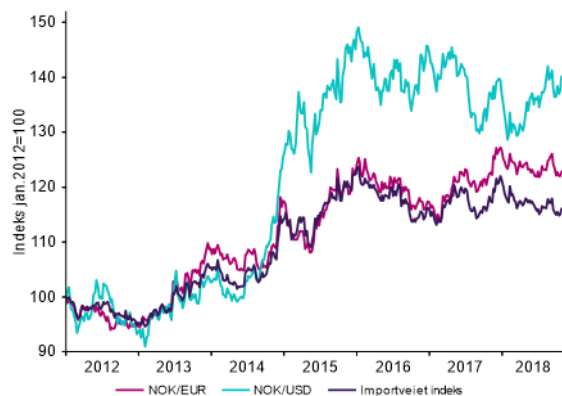
Figur 2.2: Rente på 10-årige statsobligasjoner

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Den norske kronen styrket seg i tredje kvartal, se figur 2.3. Kronestyrkelsen skyldes trolig stigende oljepris og bedre økonomiske utsikter for norsk økonomi. Siden utgangen av tredje kvartal har kronen styrket seg videre mot euro og den importveide valutaindeksen, mens den har svekket seg mot amerikanske dollar.

Figur 2.3: Valutakursutvikling

Kilde: Thomson Reuters Datastream

3 Norske og nordiske finanskonsern

Dette kapittelet baserer seg på offentlige tall fra finanskonsernene på tidspunktet denne rapporten blir skrevet. I det følgende vises resultatene og enkelte nøkkeltall, samt resultater på ulike virksomhetsområder slik konsernet selv fremstiller resultatene i sine regnskapsrapporter.

3.1 Norske finanskonsern

De fem største norske finanskonsernene er aktører innenfor de fleste delene av finanssektoren. Det største konsernet, DNB, hadde en forvaltningskapital på 2 731 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2018 og er det eneste av de fem konsernene som er bankdominert. Blant de forsikringsdominerte konsernene er KLP-konsernet størst, med en forvaltningskapital på 692 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2018.

Tabell 3.1 Resultat før skatt og EK-avkastning for norske finanskonsern

	1.-3. kvartal 2018			1.-3. kvartal 2017		
	Mill. kr.	% av GFK	EK-avkastn.	Mill. kr.	% av GFK	EK-avkastn.
DNB ASA	21 842	1,1 %	11,2 %	20 035	1,0 %	10,2 %
Storebrand ASA	2 335	0,5 %	9,6 %	2 023	0,5 %	11,2 %
Sparebank 1 Gruppen AS	1 245	2,3 %	16,1 %	1 437	2,9 %	19,4 %
KLP	2 255	0,4 %	5,4 %	2 799	0,6 %	5,6 %
Gjensidige Forsikring ASA	2 604	2,3 %	15,0 %	4 221	4,0 %	22,4 %

Kilde: Kvartalsrapporter

DNB og Storebrand hadde en liten økning i resultat før skatt i første til tredje kvartal 2018, sammenlignet med samme periode i 2017, se tabell 3.1. DNB økte resultatet som følge av bl.a. økte netto renteinntekter, lavere kostnader og nedskrivninger. Nedsalg av deler av virksomheten i Baltikum² ga en nedgang i netto renteinntekter sammenlignet med samme periode i 2017, men effekten ble motvirket av lavere finansieringskostnader og reklassifiseringseffekter fra innføring av IFRS 9. Sammenlignet med utgangen av tredje kvartal 2017 økte DNB resultatet før skatt med 1,8 mrd. kroner. Storebrand hadde god vekst i premieinntekter, lavere totalkostnadsprosent og forbedret resultatet i samtlige segmenter sammenlignet med første til tredje kvartal 2017. Egenkapitalavkastningen falt likevel med 1,6 prosentpoeng som følge av høyere annualisert egenkapital enn i samme periode i 2017.

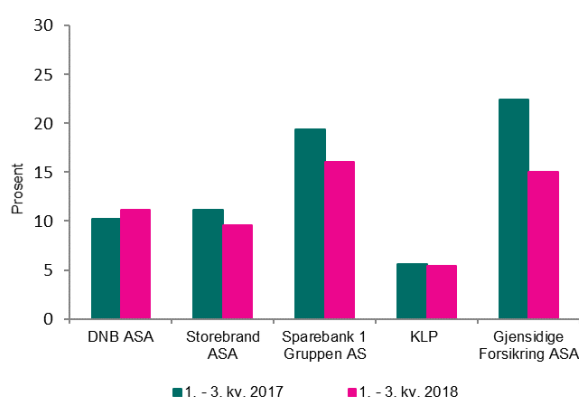
² I fjerde kvartal 2017 fusjonerte DNB og Nordea virksomhetene i Baltikum i et nytt selskap, Luminor. DNBs eierandel i selskapet er ca. 44 prosent. Inntekter fra virksomheten inngår derfor i DNBs tall for første til tredje kvartal 2017. I september 2017 ble det inngått avtale om salg av deler av Luminor til Blackstone. Salget forventes å gjennomføres i løpet av første halvår 2019.

Gjensidige Forsikring og Sparebank 1 Gruppen reduserte resultatet før skatt i første til tredje kvartal 2018 med henholdsvis 56 og 21 prosent sammenlignet med samme periode i 2017.³ Gjensidige Forsikring økte resultatet fra pensjonsvirksomheten og hadde økte premieinntekter i skadeforsikring, men en stor økning i antall forsikringskrav bidro til en reduksjon i resultat før skatt på 1,6 mrd. kroner. Krevende værforhold førte til en økning i forsikringskrav på eiendom og bil. I tillegg førte den tørre sommeren til økte forsikringskrav fra jordbruk og bidro til en økning i skadeprosenten på 6 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i 2017. Sparebank 1 Gruppen økte resultatet innenfor segmentene forvaltning (ODIN), factoring og portefølje (inkasso). Reduksjonen i resultat for konsernet skyldtes lavere resultat for både skade- og livsforsikringsvirksomheten. Også for Sparebank 1 Gruppen har skadeprosenten økt sammenlignet med samme periode i 2017 som følge av værforholdene.

KLP-konsernet reduserte resultatet før skatt med 28 prosent sammenlignet med første til tredje kvartal 2017. Nedgangen skyldtes lavere gevinst på finansielle instrumenter og økte kostnader bl.a. som følge av større forsikringstekniske avsetninger. Lavere skattekostnad bidro til at konsernet leverte et høyere resultat etter skatt i første til tredje kvartal 2018 enn i samme periode i 2017.

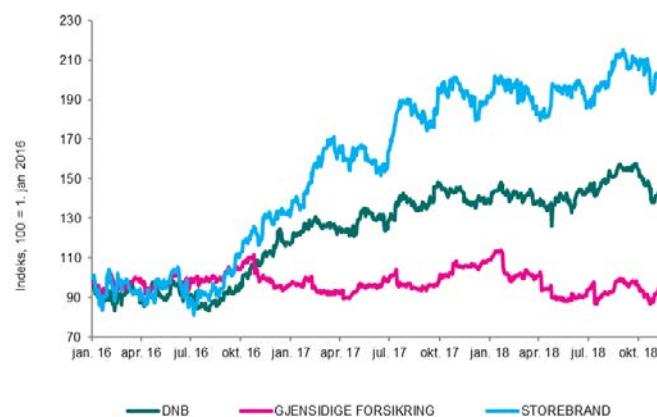
Alle finanskonsernene, med unntak av DNB, økte forvaltningskapitalen sammenlignet med tredje kvartal 2017. DNB reduserte balansen med litt over 1 prosent bl.a. som følge av redusert markedsverdi på derivatfordringer og lavere sentralbankinnskudd. Sparebank 1 Gruppen hadde den største økningen i forvaltningskapitalen med 13,5 prosent. Veksten skyldes hovedsakelig økte verdier på investeringer. DNB var også eneste finanskonsern som økte egenkapitalavkastningen sammenlignet med første til tredje kvartal 2017, se figur 3.1. Gjensidige Forsikring hadde den største reduksjonen i egenkapitalavkastning som følge av lavere resultat og høyere annualisert egenkapital sammenlignet med første til tredje kvartal 2017.

Figur 3.1: Egenkapitalavkastning

Kilder: Delårsrapporter

Figur 3.2: Aksjekursutvikling. Norske finanskonsern. T.o.m 07.11.18

Kilde: Thomson Reuters Datastream

For Gjensidige Forsikring hadde aksjekursen (per 7. november) falt med 14 prosent siden utgangen av 2017. Aksjekursen til DNB nådde en topp i september 2018, men falt noe i løpet av oktober. Aksjekursen var per 7.

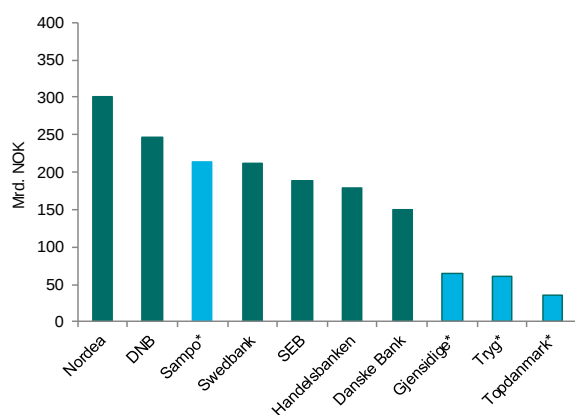
³ Resultatet er justert for Gjensidige Bank som føres som avviklet virksomhet etter IFRS 5. Salget av Gjensidige Bank til Nordea er planlagt gjennomført i første kvartal 2019.

november opp 3 prosent fra utgangen av 2017. Storebrand hadde en liten nedgang i starten av 2018, men var opp 6 prosent per 7. november 2018.

3.2 Nordiske finanskonsern

Nordea er størst av de nordiske finanskonsernene målt etter både forvaltningskapital og markedsverdi. DNB er fjerde størst målt etter forvaltningskapital, og nest størst vurdert etter markedsverdi, se figur 3.3. Markedsverdien i Danske Bank er påvirket av avsløringene av hvitvasking av penger ved filialen i Estland.

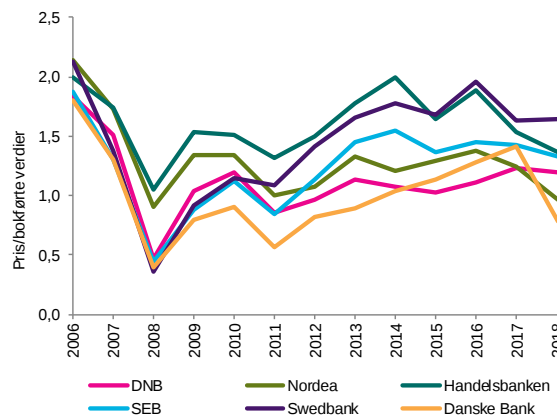
Figur 3.3: Markedsverdi nordiske finanskonsern

Kilde: J.P. Morgan, 2. november 2018

*Sampo, Gjensidige, Tryg og Topdanmark er forsikringsdominert

Figur 3.4: Pris/bokført verdi

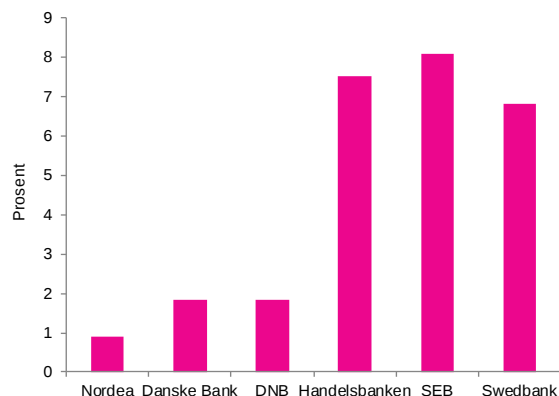

Kilde: J.P. Morgan, 2. november 2018

Swedbank var høyest verdsatt målt etter bokførte verdier (P/B), se figur 3.4. Danske Bank kommer dårligst ut og har hatt en fallende tendens i 2018. Målt i forhold til løpende inntjening (P/E), hadde Handelsbanken høyest markedsverdi med en aksjekurs på 12,0 ganger inntjeningen. DNB var verdsatt nest høyest til 11,1 ganger inntjeningen. Lavest markedsverdi hadde Danske Bank med en aksjekurs på 7,1 ganger inntjeningen, ned 2,0 prosentpoeng fra august.

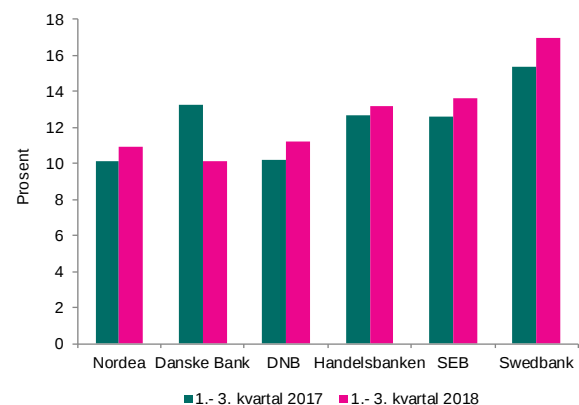
Utlånsveksten har vært høyest i de tre svenske bankene siste tolv måneder, se figur 3.5. Danske Bank hadde en markert nedgang i egenkapitalavkastningen sammenlignet med første til tredje kvartal i fjor. Dette skyldtes blant annet at bruttoinntekter knyttet til mistenkelige transaksjoner i bankens estiske filial i perioden 2007-2015, tilsvarende 1,5 mrd. danske kroner, er donert til en nyopprettet stiftelse som skal bekjempe økonomisk kriminalitet i Danmark og Estland. De andre nordiske finanskonsernene hadde en økning i egenkapitalavkastningen sammenlignet med tilsvarende periode i fjor, se figur 3.6. Egenkapitalavkastningen i DNB må ses i sammenheng med at konsernet har høyest egenkapital av de nordiske finanskonsernene, målt som andel av forvaltningskapital.

Figur 3.5: Utlånsvekst 12 måneder (lokal valuta)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.6: Egenkapitalavkastning (annualisert)

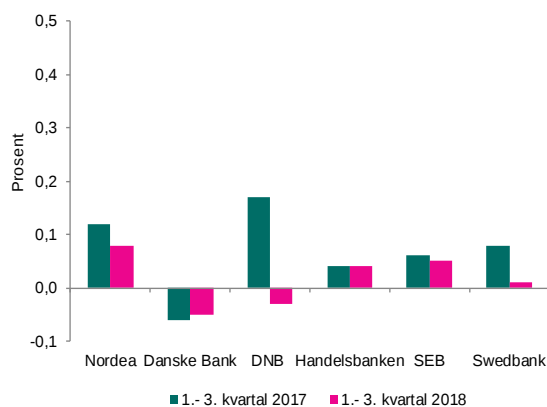

Kilde: Kvartalsrapporter

Danske Bank og DNB hadde netto tilbakeføringer i første til tredje kvartal 2018. For de andre nordiske finanskonsernene var utlånstapene lave, se figur 3.7.

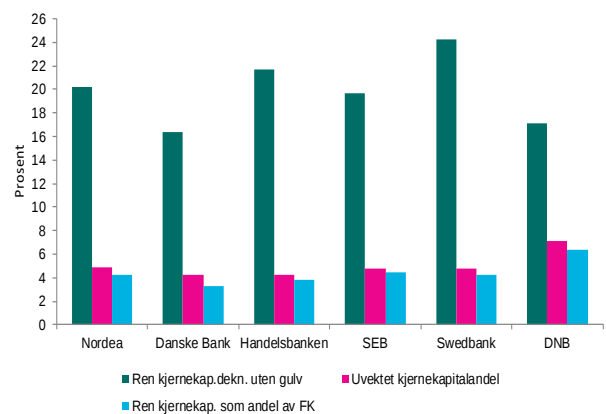
De seks største nordiske bankene benytter IRB-modeller for beregning av kapitalkrav. Swedbank hadde høyest ren kjernekapitaldekning uten Basel I-gulv ved utgangen av tredje kvartal 2018 med 24,3 prosent, mens DNB hadde 17,1 prosent. DNB hadde høyest uvektet kjernekapitalandel med 7,1 prosent og høyest ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen med 6,3 prosent, se figur 3.8.

Figur 3.7: Tap på utlån i prosent av utlån (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.8: Ren kjernekapitaldekning per 30.09.2018

Kilde: Kvartalsrapporter

4 Banker, kredittforetak og finansieringsforetak

4.1 Banker

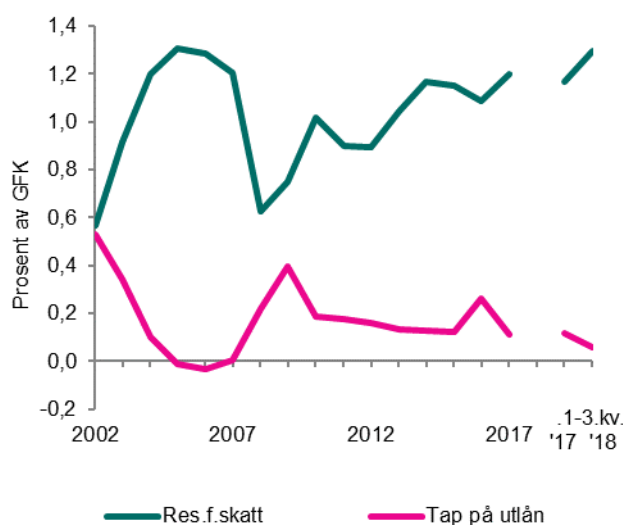
- Økt nettorente og lavere utlånstap bidro til bedret resultat
- Bedret kostnad/inntektsforhold som følge av moderat kostnadsvekst
- Høy vekst i forbrukslån, til tross for noe redusert vekst i det norske markedet det siste året

Omtalen nedenfor tar for seg utviklingen i samtlige 128 norske banker. For banker som er finanskonsern benyttes regnskapstall for bankkonsern, for øvrige banker benyttes morbanktall. Bankene deles i tre grupper: de syv større bankene (DNB Bank og de seks store regionsparebankene, som utgjør 71 prosent av samlet forvaltningskapital i norske banker), mellomstore banker (26 banker med mer enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 21 prosent av total forvaltningskapital) og mindre banker (95 banker med mindre enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 8 prosent av total forvaltningskapital).

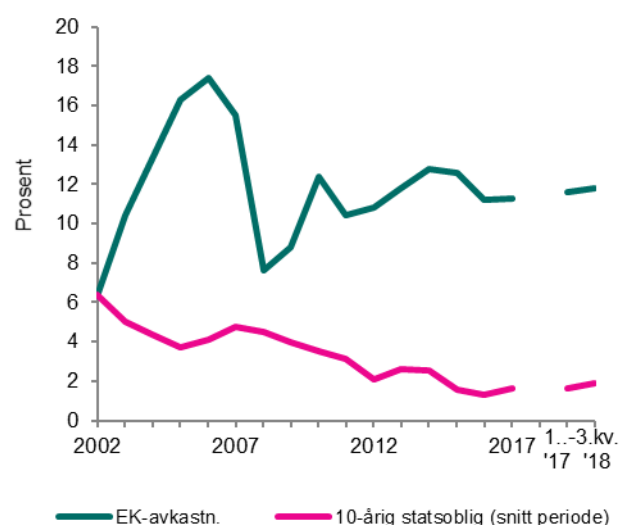
Resultat

Resultat før skatt for norske banker samlet tilsvarte 1,3 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) etter årets tre første kvartaler, en økning fra 1,2 prosent i samme periode i 2017, se figur 4.1. Egenkapitalavkastningen økte fra 11,6 til 11,8 prosent, se figur 4.2 og tabell 4.1.

Figur 4.1: Tap på utlån og resultat før skatt

Figur 4.2: Egenkapitalavkastning og rente på 10-årige statsobl.

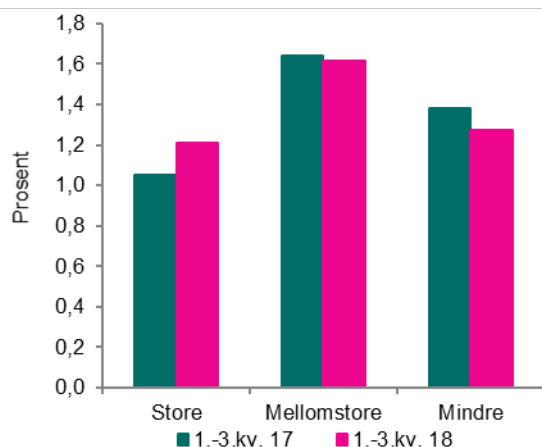
Kilde: Norges Bank (statsobligasjonsrente)

Tabell 4.1: Resultat for samtlige norske banker

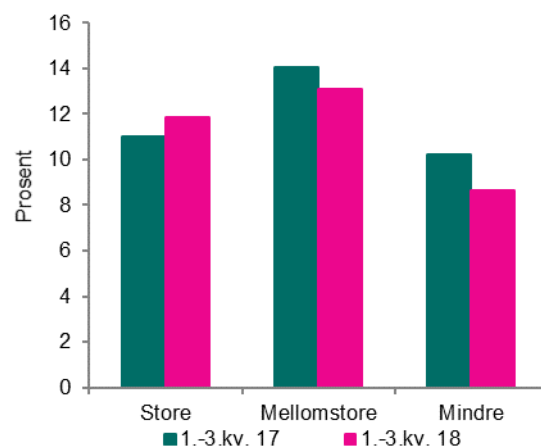
	1.-3.kv. 18		1.-3.kv. 17	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	61 847	1,77	58 452	1,67
Andre inntekter	20 810	0,60	20 985	0,60
herav verdiendr. finansielle instrumenter	2 744	0,08	4 019	0,12
Driftskostnader	35 798	1,02	35 274	1,01
herav lønn og personalkostnader	18 613	0,53	18 351	0,53
Resultat før tap på utlån	46 859	1,34	44 163	1,26
 Bokførte tap på utlån	2 085	0,06	4 161	0,12
Gev/tap ikke-fin.ei /langsiktige verdip.	498	0,01	777	0,02
Resultat før skatt	45 272	1,30	40 780	1,17
 Skattekostnad	9 510	0,27	9 158	0,26
Resultat etter skatt	35 762	1,02	31 622	0,90
 Egenkapitalavkastning (%)	11,8		11,6	

De viktigste forklaringene til bedringen i resultat var en økning i netto renteinntekter og lavere utlånstap. Regnskapsmessige gevinster som følge av fusjonen mellom Vipps, BankAxept og BankID bidro også positivt til resultatet. Driftskostnadene var marginalt høyere enn året før, men kostnad/inntektsforholdet sank som følge av sterkere vekst i inntekter.

Figur 4.3: Resultat før skatt (prosent av GFK)

Figur 4.4: Egenkapitalavkastning

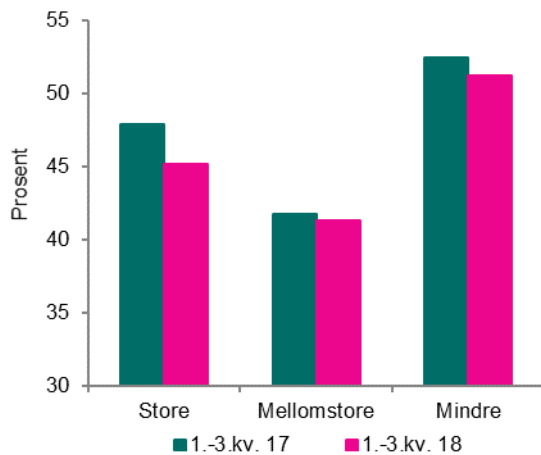

Det var kun gruppen av de store bankene som oppnådde høyere egenkapitalavkastning enn ett år tidligere, med en bedring fra 11,0 til 11,8 prosent, se figur 4.4. Gruppen av de mindre bankene viste størst resultatnedgang, som følge av økte tap på utlån.

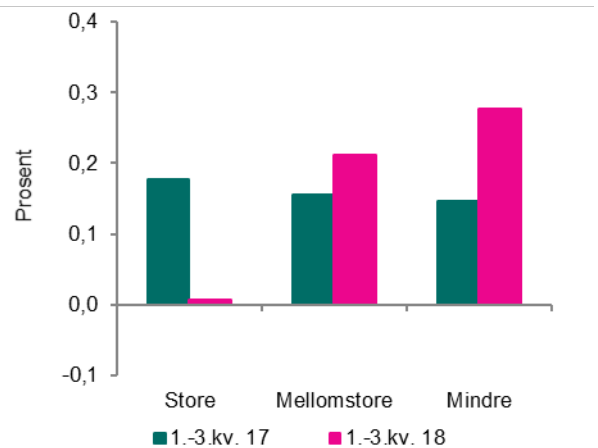
Stigende pengemarkedsrenter har ført til noe lavere utlånsmargin, særlig for utlån til personkunder. I etterkant av Norges Banks heving av styringsrenten, gjeldende fra 21. september 2018, varslet mange banker økte renter på boliglån. Som følge av seks ukers varslingsfrist til eksisterende kunder vil bankene ikke få full effekt av denne rentehevingen i sine fjerdekvartalsresultater. Netto renteinntekter i forhold til GFK økte sammenlignet med året før, som følge av volumvekst og bedret innskuddsmargin. Gruppen av mellomstore banker hadde en marginal nedgang i nettorenten (i forhold til GFK), påvirket av lavere vekst i forbrukslån enn ett år tidligere.

Andre inntekter sank svakt i forhold til samme periode i 2017, i hovedsak som følge av lavere positive verdiendringer på finansielle instrumenter. Fusjonen av Vipps, BankAxept og BankID førte til betydelige urealiserte gevinster på bankenes eierinteresser i disse foretakene. Bankenes netto provisjonsinntekter økte med 3 prosent siste år. Driftskostnadene økte kun svakt, sett i forhold til GFK. Som følge av høyere inntektsvekst sank derfor det totale kostnad/inntektsforholdet med to prosentpoeng til 44,8 prosent. Gruppen av de største bankene hadde en særlig stor reduksjon i kostnadsnivået etter tre kvartaler sammenlignet med samme periode i fjor, se figur 4.5, men også gruppene av mellomstore og mindre banker viste bedring.

Figur 4.5: Kostnad-/inntektsforhold

Figur 4.6: Utlånstap i prosent av utlån

Bankenes samlede tap på utlån var betydelig lavere etter tre kvartaler i år enn i samme periode året før, og utgjorde 0,08 prosent av utlånsmassen. Det var særlig gunstig utvikling i gruppen av de store bankene, se figur 4.6, som følge av betydelige tilbakeføringer av tap. Økningen i tapsnivå for gruppen av de mindre bankene forklares av utviklingen i mindre, til dels nystartede, forbrukslånsbanker, som har høy vekst og høye utlånstap. Øvrige banker i denne gruppen, som i hovedsak består av mindre sparebanker, hadde samlede utlånstap på 0,06 prosent av utlån, nær uendret fra året før.

Balanse

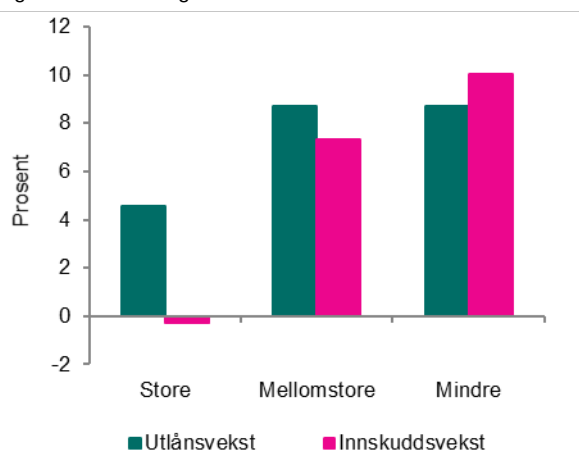
Bankene hadde en vekst i brutto utlån til kunder på 5,9 prosent siste år, hensyntatt utlån som er overført til gruppeeide OMF-foretak, se tabell 4.2.

Tabell 4.2: Balanseposter for samtlige norske banker

	30.09.2018		30.09.2017		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	4 648,4		4 522,6		2,8
Brutto utlån til kunder	3 461,2		3 265,4		6,0
... Inkl. utlån i gruppeeide OMF-foretak	3 744,3		3 534,4		5,9
Tapsnedskrivninger på utlån	-25,8	-0,7	-26,2	-0,8	-1,7
herav Steg 1	-3,0	-0,1	0,0	0,0	
herav Steg 2/Gruppenedskrivninger	-5,5	-0,2	-11,7	-0,4	
herav Steg 3/Individuelle nedskrivninger	-17,2	-0,5	-14,5	-0,4	
Brutto misligholdte utlån, 90 dager	27,4	0,8	29,0	0,9	-5,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	323,5		307,7		5,1
Innskudd fra kunder	2 175,3		2 122,8		2,5
Verdipapirgjeld	1 493,3		1 394,5		7,1
Innskuddsdekning (%)	62,8		65,0		

Utlånsveksten siste år var særlig høy for gruppen av mindre banker, med 8,7 prosent, se figur 4.7. Veksten er påvirket av flere nye, ekspansive, forbrukslånsbanker. Vekstraten for de mellomstore bankene har gått noe ned de siste kvartalene, påvirket av noe lavere vekst i banker med betydelig aktivitet innenfor forbruksfinansiering.

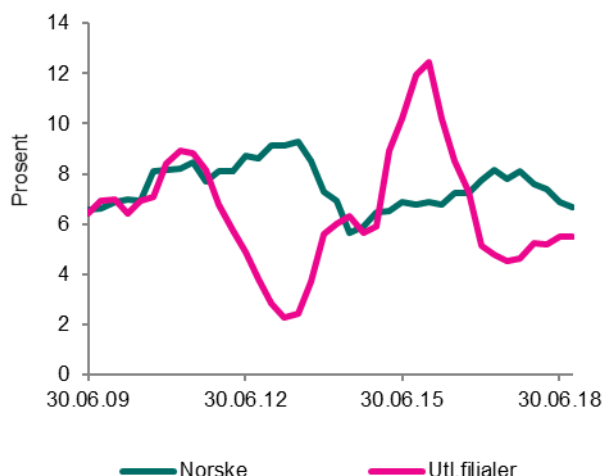
Figur 4.7: Utlåns- og innskuddsvekst siste 12 mnd.

Norske bankers 12-måneders utlånsvekst til innenlandske personkunder har sunket de fire siste kvartalene, til 6,7 prosent ved utgangen av september 2018, se figur 4.8. Utlånsveksten fra utenlandske bankers filialer var 5,5 prosent på samme tidspunkt. For norske banker og utenlandske bankers filialer samlet var veksten 6,4 prosent. Dette var ett prosentpoeng lavere enn et år tidligere, og den laveste utlånsveksten siden utgangen av 2014. De utenlandske filialene stod for 19 prosent av samtlige bankers utlån til personkunder. Norske bankers utlånsvekst til innenlandske bedriftskunder var 6,1 prosent ved utgangen av september. Utenlandske bankers

filialer økte veksttakten betraktelig i andre halvår 2017, men veksten har sunket utover i 2018, til 5,5 prosent, se figur 4.9. For norske banker og utenlandske filialer samlet var utlånsveksten til bedrifter på 5,8 prosent. De utenlandske filialene stod for 37 prosent av totale utlån fra banker til innenlandske foretak.

Figur 4.8: Vekst i utlån til innenlandske personkunder

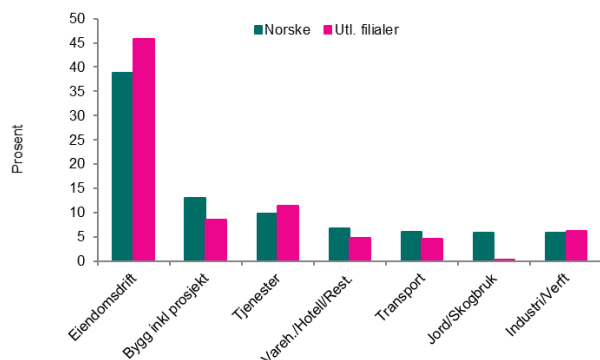

Figur 4.9: Vekst i utlån til innenlandske bedriftskunder

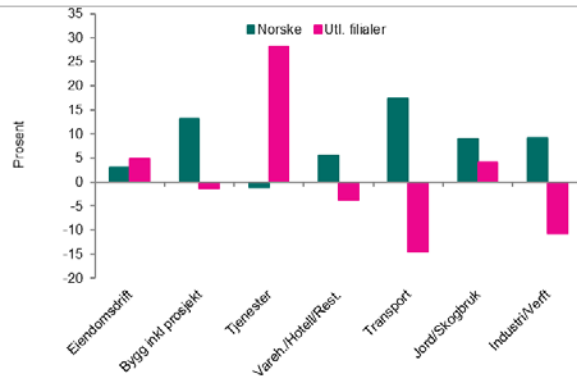

I figur 4.10 vises næringsvis fordeling av bankenes utlån til innenlandske foretak, hvor det fremgår at utlån til eiendomsdrift utgjør den klart største delen av foretaksutlån både for norske banker og de utenlandske filialene. Det siste året var utlånsveksten til denne næringen hhv. 3,1 og 4,9 prosent for norske banker og utenlandske filialer, se figur 4.11. De utenlandske filialene stod for 41 prosent av samlede utlån fra banker til både eiendomsdrift og til tjenesteytende næringer ved utgangen av tredje kvartal.

Figur 4.10: Enkeltnærings andel av utlån til bedriftskunder

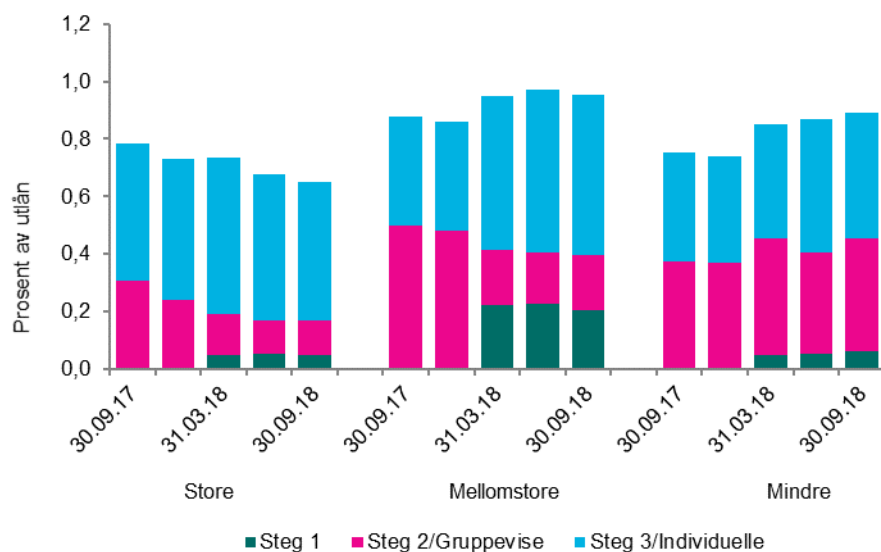

Figur 4.11: 12-månedersvekst i utlån til enkelt næringer

De store bankene, og de fleste mellomstore, følger tapsreglene i IFRS 9, mens de fleste mindre bankene fremdeles følger norske regnskapsregler (NGAAP), herunder den norske utlånsforskriften. Bankenes totale tapsnedskrivninger var 2 prosent lavere enn ett år tidligere, og tilsvarte 0,7 prosent av utlånsvolumet. I figur 4.12 vises utviklingen i tapsnedskrivninger siste år for de tre gruppene. Det fremgår at det særlig er gruppen av mellomstore banker som har foretatt betydelige nedskrivninger etter steg 1 i IFRS 9, dvs. 12-måneders forventede tap på friske utlån.

Figur 4.12: Nedskrivninger ift utlån (Gruppevis og individuelle for IFRS-banker i 2017, og for NGAAP-banker begge år)

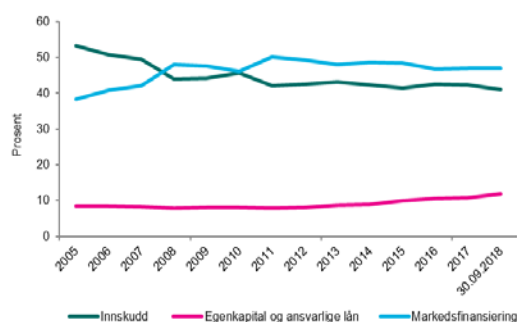
Misligholdte utlån, etter 90-dagers definisjon, utgjorde 0,8 prosent av utlånsvolumet ved utgangen av juni 2018. Dette var noe lavere enn ett år tidligere. Gruppen av de store bankene hadde en reduksjon i misligholdsnivået på 0,3 prosentpoeng, til 0,5 prosent av utlån, mens gruppene av mellomstore og mindre banker begge hadde en økning i mislighold til 1,4 prosent. Økningen i misligholdsnivå ville vært noe høyere uten salg av misligholdte porteføljer fra forbrukslånbanker.

Finansiering

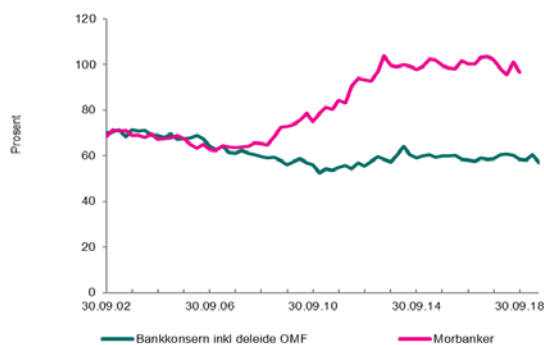
Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og obligasjonsmarkedene. Andelen kundeinnskudd av total finansiering var 41 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018. Markedsfinansiering utgjorde 47 prosent. Andelene har ligget stabilt de seneste årene, se figur 4.13.

Innskudd fra kunder økte med 2,5 prosent siste år. De store bankene hadde en reduksjon i innskuddsmassen på 0,3 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene økte innskuddene med henholdsvis 7,3 prosent og 10,1 prosent. Innskuddsdekningen (innskudd i prosent av utlån) i de norske morbankene var 96,7 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018, en reduksjon fra utgangen av andre kvartal 2018 og fra årsslutt 2017. Inkluderes lånene som ligger i hel- og deleide OMF-foretak var innskuddsdekningen 56,9 prosent, se figur 4.14. Innskuddsdekningen varierer en del mellom banker av ulik størrelse. De større bankene har større andel markedsfinansiering og dermed lavere innskuddsdekning sammenlignet med de mindre bankene. Dette skyldes blant annet at de større bankene har bedre tilgang til kapitalmarkedene grunnet kredittrating og størrelse.

4.13: Finansieringskilder, banker og OMF-foretak, prosent av total finansiering

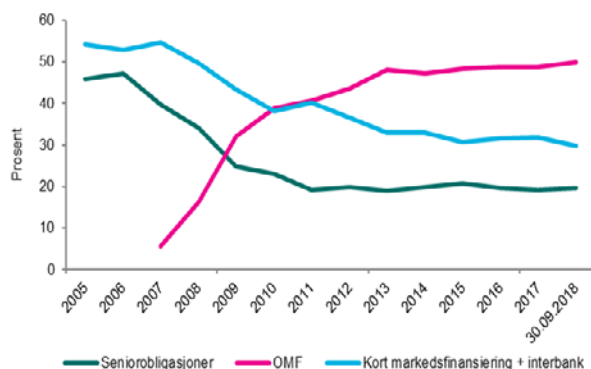

Figur 4.14: Innskuddsdekning (innskudd i prosent av utlån)

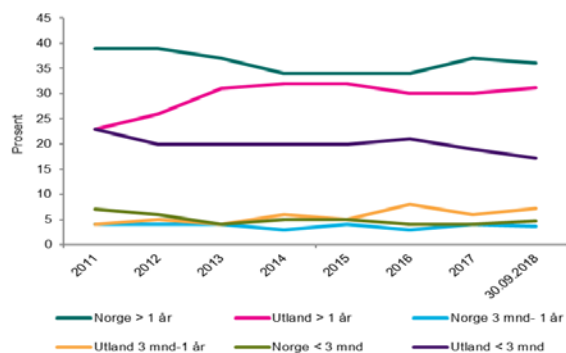

Bankenes markedsfinansiering består av seniorobligasjoner, OMF og kort markedsfinansiering inkludert interbankgjeld. OMF utgjør den største andelen av bankenes markedsfinansiering. Ved utgangen av tredje kvartal 2018 var andelen OMF 50,6 prosent. Andelene av kort markedsfinansiering og seniorobligasjoner utgjorde henholdsvis 29,8 og 19,6 prosent. Andelene har vært relativt stabile de seneste årene, se figur 4.15.

Figur 4.15: Type markedsfinansiering, banker og OMF-foretak. Prosent av total markedsfinansiering

Figur 4.16: Løpetid og innenlandsk/utenlandsk markedsfinansiering. Prosent av total markedsfinansiering

Over 50 prosent av bankenes markedsfinansiering er gjeld til utlandet. En betydelig andel av dette er finansiering med løpetid under tre måneder. Ved utgangen av tredje kvartal 2018 utgjorde utenlandsk finansiering under tre måneder 17 prosent av bankenes markedsfinansiering, en liten nedgang sammenlignet med utgangen av tredje kvartal i fjor og andre kvartal 2018. Andelen finansiering med løpetid over et år av total markedsfinansiering har økt fra utgangen av andre kvartal 2018 til 67 prosent i tredje kvartal som følge av at andelen utenlandsk finansiering over et år har økt, se figur 4.16.

Norske banker hadde god tilgang på kort og lang finansiering i tredje kvartal 2018. De kortsiktige finansieringskostnadene økte i løpet av kvartalet i forbindelse med høyere sentralbankrenter i USA. Til tross for nedskalering av oppkjøpsprogrammet til ECB melder norske banker om stabile priser.

Risikopåslagene er redusert fra starten av året, mens NIBOR har økt relativt kraftig fra utgangen av andre kvartal 2018 til 1,21 prosent 9. november, en økning på 23 basispunkter, se figur 4.17 og figur 4.18. Dette er

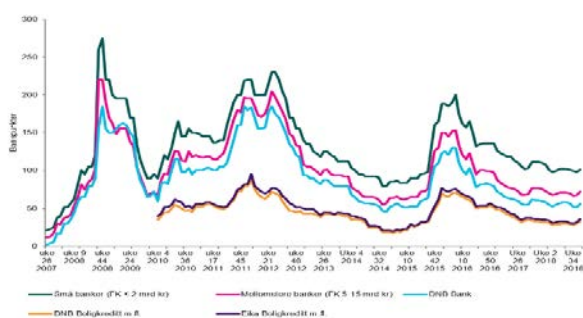
de høyeste nivåene for NIBOR siden slutten av 2016. Etter utgangen av tredje kvartal meldes det generelt om lavere etterspørsel etter både norske og utenlandske bankers gjeldspapirer. Økt volatilitet i finansmarkedene, børsnedgang, forventning i finansmarkedene om videre renteoppgang og usikkerhet knyttet til videre utvikling av italiensk statsgjeld og Brexit kan være faktorer som bidrar til dette.

Figur 4.17: 3mnd-NIBOR. Prosent

Kilde: Oslo Børs

Figur 4.18: Indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 30 2018

Kilde: DNB Market

Utenlandske bankers filialer i Norge

Tolv utenlandske banker driver filialer i Norge med innskudd som en av aktivitetene. Disse filialene hadde en utlånsvekst siste tolv måneder på 5,5 prosent, inkludert utlån i OMF-foretak, se tabell 4.3. Filialene stod for 19 prosent av samtlige bankers utlån til innenlandske personkunder. Filialenes andel av utlån til innenlandske bedriftskunder var 37 prosent. Også de utenlandske filialene har svært lave utlånstap så langt i år, tilsvarende 0,04 prosent av utlån. Samlet innskuddsvekst for filialene var lav de siste tolv måneder, i hovedsak som følge av 8 prosent reduksjon i innskudd i Nordeas filial.

Tabell 4.3: Hovedposter i regnskapet for utenlandske bankers filialer i Norge

	1.-3.kv. 18		1.-3.kv. 17	
	Mill.kr	% GFK	Mill.kr	% GFK
Netto renteinntekter	14 187	1,40	14 080	1,40
Andre inntekter	6 435	0,64	6 634	0,66
herav verdiendr. finansielle instrumenter	807	0,08	895	0,09
Driftskostnader	8 907	0,88	8 418	0,84
herav lønn og personalkostnader	4 629	0,46	4 245	0,42
Resultat før tap	11 715	1,16	12 296	1,22
Tap på utlån	380	0,04	2 436	0,24
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0	0,00	67	0,01
Resultat før skatt	11 335	1,12	9 927	0,99

	30.09.2018	30.09.2017	Vekst
	Mrd.kr	Mrd.kr	
Forvaltningskapital	1 355,2	1 366,5	-0,8
Brutto utlån til kunder (inkl. OMF-foretak)	1 160,8	1 099,9	5,5
Innskudd fra kunder	515,6	509,2	1,3

4.2 Kredittforetak

Nærmere om OMF-foretakene

25 kredittforetak utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i Norge, hvorav 20 er heleid, mens 5 er deleid av flere banker. Verdien av sikkerhetsmassen i OMF-foretakene skal overstige verdien av utstedte obligasjoner til enhver tid. Gjennomsnittlig belåningsgrad på utlån som inngår i sikkerhetsmassen har forandret seg lite over tid og ligger mellom 45 og 55 prosent i de fleste foretakene.

Resultatene for heleide OMF-foretak er en del av bankenes konsernregnskap, og inngår dermed i omtalen av banker. De heleide OMF-foretakene økte utlånene med nær 5 prosent siste 12 måneder gjennom overføringer og formidlinger av lån fra banker, se tabell 4.4.

Tabell 4.4: Balanseposter heleide OMF-foretak (20 foretak)

	30.09.2018	30.09.2017	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	1 191 517	1 157 485	2,9
Brutto utlån til kunder	1 144 025	1 092 868	4,7
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	1 075 567	1 037 763	3,6
Fyllingssikkerhet	11 588	7 606	52,3
Sum sikkerhetsmasse	1 144 973	1 107 581	3,4
Gjennomsnittlig overpantsettelse	34,1 %	42,0 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	853 968	780 189	9,5

Resultatforbedringen for de deleide foretakene skyldtes at de urealiserte tapene på finansielle instrumenter var lavere i første til tredje kvartal 2018 enn i tilsvarende periode i fjor, se tabell 4.5.

Tabell 4.5: Resultatposter deleide OMF-foretak (5 foretak)

	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	951	0,33	969	0,34
Andre inntekter	-532	-0,19	-887	-0,31
herav verdiendr. finansielle instrumenter	-168	-0,06	-593	-0,21
Andre kostnader	97	0,03	94	0,03
herav lønn og personalkostnader	52	0,02	48	0,02
Resultat før tap på utlån	319	0,11	-15	-0,01
Bokførte tap på utlån	0	0,00	0	0,00
Resultat før skatt	319	0,11	-16	-0,01
Skattekostnad	54	0,02	-3	0,00
Resultat etter skatt	265	0,09	-13	0,00

Utlånsveksten i de deleide OMF-foretakene var i overkant av 5 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018, se tabell 4.6.

Tabell 4.6: Balanseposter deleide OMF-foretak (5 foretak)

	30.09.2018	30.09.2017	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	376 944	371 845	1,4
Brutto utlån til kunder	287 167	272 808	5,3
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	285 492	271 102	5,3
Fyllingssikkerhet	48 658	44 561	9,2
Sum sikkerhetsmasse	356 035	315 890	12,7
Gjennomsnittlig overpantsettelse	10,1 %	8,9 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	323 321	289 945	11,5

Øvrige kredittforetak

Gruppen består av Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker. Resultatforbedringen skyldtes netto urealiserte gevinster på finansielle instrumenter i første til tredje kvartal 2018, mot tap i samme periode i fjor.

Tabell 4.7: Resultatposter (3 kredittforetak)

	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	1 514	0,48	1 731	0,53
Andre inntekter	117	0,04	-464	-0,14
herav verdiendr. finansielle instrumenter	121	0,04	-477	-0,15
Andre kostnader	178	0,06	174	0,05
herav lønn og personalkostnader	102	0,03	103	0,03
Resultat før tap på utlån	1 436	0,45	1 077	0,33
Bokførte tap på utlån	-8	0,00	-3	0,00
Resultat før skatt	1 444	0,45	1 080	0,33
Skattekostnad	361	0,11	271	0,08
Resultat etter skatt	1083	0,34	809	0,25

Tabell 4.8: Balanseposter (3 kredittforetak)

	30.09.2018	30.09.2017	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	426 738	426 601	0,0
Brutto utlån til kunder	295 316	280 327	5,3
herav utlån vurdert til amortisert kost	209 039	146 162	43,0
herav utlån vurdert til virkelig verdi	86 277	134 165	-35,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	368 601	382 166	-3,5

4.3 Finansieringsforetak

- Nedgang i netto renteinntekter
- Stabilt tapsnivå

Avsnittet oppsummerer utviklingen i 27 norske foretak med leasing og bilfinansiering som hovedområde.

Resultat

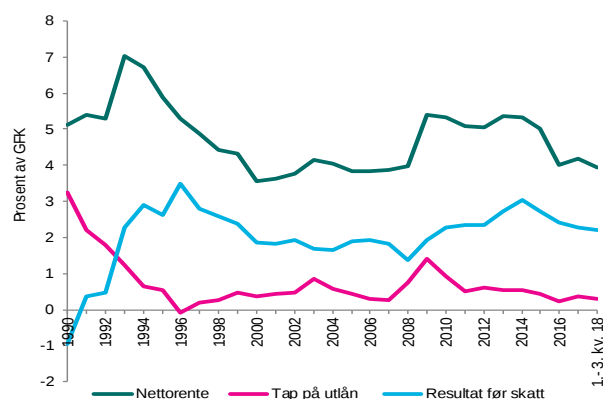
Finansieringsforetakenes resultat før skatt i prosent av GFK var noe lavere enn i første til tredje kvartal i fjor, se tabell 4.9. Nivået på netto renteinntekter ble redusert, mens bokførte tap endret seg lite. Resultatutviklingen for finansieringsforetakene samlet har vært forholdsvis stabil de siste årene, se figur 4.19. Egenkapitalavkastningen for finansieringsforetakene samlet har falt noe over tid, se figur 4.20.

Tabell 4.9: Resultatposter finansieringsforetak*

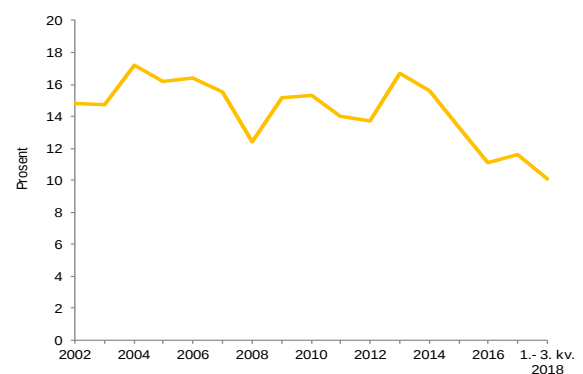
	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	3 832	3,93	3 650	4,09
Andre inntekter	273	0,28	269	0,30
herav verdiendr. finansielle instrumenter	55	0,06	11	0,01
Andre kostnader	1 523	1,56	1 422	1,59
herav lønn og personalkostnader	782	0,80	747	0,84
Driftsresultat før tap	2 454	2,52	2 377	2,66
Bokførte tap på utlån	302	0,31	273	0,31
Resultat før skatt	2 151	2,21	2 104	2,36
Skattekostnad	525	0,54	512	0,57
Resultat etter skatt	1 626	1,67	1 593	1,78
Egenkapitalavkastning	10,0 %		11,4 %	

*Forbrukslån i norske finansieringsforetak inngår i tabellen.

Figur 4.19: Nettorente, tap på utlån og resultat før skatt

Figur 4.20: Egenkapitalavkastning

Balanse

Finansieringsforetakene samlet hadde en utlånsvekst på 11,7 prosent siste tolv måneder, se tabell 4.10. Økningen i utlånsvolum og mislighold har sammenheng med at flere foretak i utvalget har kjøpt porteføljer med usikrede lån. Generelt ligger misligholdet i finansieringsforetakene på et høyere nivå enn i bankene.

Tabell 4.10: Balanseposter finansieringsforetak*

	30.09.2018		30.09.2017		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	135 119		122 359		10,4
Brutto utlån til kunder	129 540		115 986		11,7
herav utlån vurdert til amortisert kost	129 442		115 813		11,8
herav leasing	76 914		68 905		11,6
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-1 465	-1,1	-1 132	-1,0	29,4
...herav Steg 1 (IFRS)	-235	-0,2			
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppenedskrivninger (NGAAP)	-335	-0,3	-227	-0,2	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-895	-0,7	-838	-0,7	
Brutto misligholdte lån, 90 dager	3 828	3,0	2 421	2,1	58,1
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	89 363		80 579		10,9

*Forbrukslån i norske finansieringsforetak inngår i tabellen.

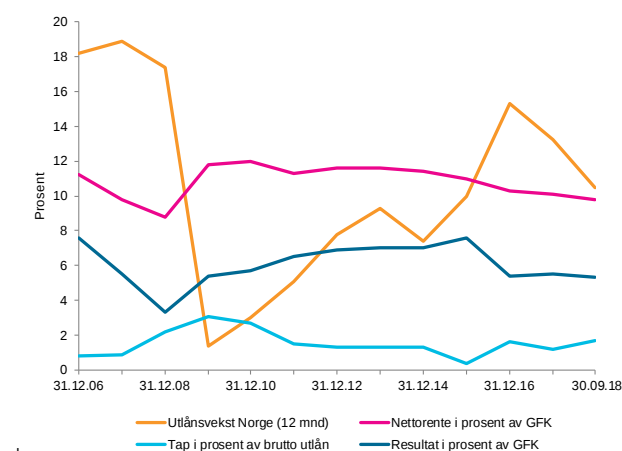
4.4 Forbrukslån i banker og finansieringsforetak

- Fortsatt høy vekst
- Stabilt gode resultater

Veksten i forbrukslån (lån uten sikkerhet) har vært sterk de siste årene. Finanstilsynet har kartlagt virksomheten til et utvalg på 30 banker og finansieringsforetak som driver med forbruksfinansiering. Både norske foretak og utenlandske filialer i Norge inngår, og utvalget dekker hoveddelen av det norske markedet. De nyetablerte bankene Optin Bank og Brabank, er tatt inn i utvalget fra dette kvartalet.

Veksten i forbrukslån har vært klart høyere enn den generelle kredittveksten til personkunder de siste årene. Nye tilbydere med forbrukslån som hovedvirksomhet, har generelt hatt høyere vekst i forbrukslån enn vanlige banker. Den totale årsveksten i foretakene, som inkluderer virksomheten i andre nordiske land, var 13,5 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018. Vekstraten var omtrent den samme som ved utgangen av første halvår. Tolvmånedersveksten i det norske markedet var 10,5 prosent ved utgangen av tredje kvartal, se figur 4.21 og tabell 4.11. Justert for salg av porteføljer var vekstraten til norske kunder om lag 12 prosent, på nivå med veksten ved utgangen av foregående kvartal. Kredittkortlån utgjorde 45 prosent av totale forbrukslån i Norge, mot 48 prosent ett år tidligere.

Figur 4.21: Utlånsvekst, nettorente, tap og resultat før skatt

Tabell 4.11: Utviklingen i forbrukslån i et utvalg foretak

	1.-3. kv. 18	1.-3. kv. 17
Forbrukslån per 30.09. Totalt (mill. kr)	157 410	138 667
Årsvekst %	13,5	16,5
Forbrukslån per 30.09. Norge (mill. kr)	111 318	100 742
Årsvekst %	10,5	15,3
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	1,7	1,3
Nettorente i % av GFK (annualisert)	9,8	10,0
Resultat ord.drift i % av GFK (annualisert)	5,3	5,5
Brutto misligh. lån, 90 dg, % av forbrukslån	7,3	5,6

Rentemarginen på forbrukslån er høy sammenlignet med pantesikrede lån. Foretakene kan derfor tåle relativt høye tap og likevel oppnå god lønnsomhet (jf. figur 4.21). Tap på forbrukslån utgjorde 1,7 prosent av brutto utlån i første til tredje kvartal for foretakene samlet, en økning på 0,4 prosentpoeng fra tilsvarende periode i fjor. Misligholdet på forbrukslån er klart høyere enn for andre lån i banker og finansieringsforetak, og det har vært en økning det siste året. I første til tredje kvartal 2018 ble det solgt forbrukslånsporteføljer på om lag 3,9 mrd. kroner, mot 3,6 mrd. kroner i samme periode i fjor.

5 Forsikring

5.1 Livsforsikringsforetak

- Resultat før skatt på samme nivå som i første til tredje kvartal 2017
- Lavere finansinntekter ga nedgang i verdijustert resultat sammenlignet med tilsvarende periode i fjor

Resultat

Livsforsikringsforetakene fikk et resultat før skatt på 7 mrd. kroner (0,6 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK)) i første til tredje kvartal 2018. Resultatet var på tilsvarende nivå som i samme periode i 2017 målt mot GFK, se tabell 5.1. Verdijustert resultat var 8 mrd. kroner (0,7 prosent av GFK), en nedgang på 7,4 mrd. kroner fra samme periode i fjor og 0,8 prosentpoeng lavere målt mot GFK. Hovedårsaken til nedgangen er lavere avkastning på aksjer og verdinedgang på obligasjonsporteføljen.

Tabell 5.1: Utvalgte resultatposter

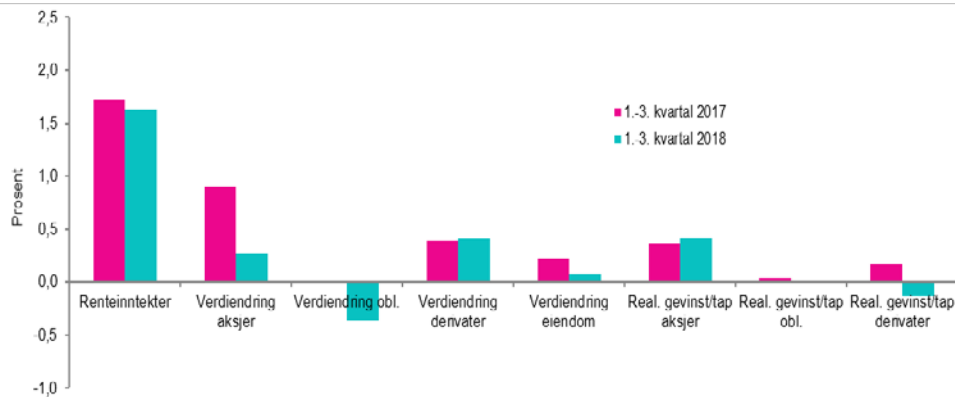
RESULTAT	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	77 889	6,8	69 643	6,6
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	30 396	2,7	44 259	4,2
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	18 670	1,6	18 202	1,7
herav gevinster ved realisasjon	3 824	0,3	5 397	0,5
herav verdiendringer	3 117	0,3	14 162	1,3
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	9 344	0,8	18 405	1,7
Utbetalte erstatninger	-42 520	-3,7	-40 403	-3,8
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-26 625	-2,3	-28 176	-2,7
herav endring i kursreguleringsfond	-970	-0,1	-8 903	-0,8
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-9 780	-0,9	-15 095	-1,4
Resultat fra kundeporteføljene (teknisk regnskap)	4 603	0,4	4 459	0,4
Resultat fra selskapsporteføljen (ikke-teknisk regnskap)	2 429	0,2	2 037	0,2
Resultat før skatt	7 032	0,6	6 496	0,6
Endringer i kursreguleringsfond	970	0,1	8 903	0,8
Verdijustert resultat før skatt	8 002	0,7	15 399	1,5

Det har vært en økning i både forfalte bruttopremier og utbetalte erstatninger sammenlignet med samme periode i fjor. Økningen i forfalte bruttopremier var høyere enn økningen i utbetalte erstatninger, noe som bidrar positivt til resultatet.

Netto inntekter fra investeringene i kollektivporteføljen utgjorde 2,7 prosent av GFK i første til tredje kvartal 2018, en nedgang fra 4,2 prosent av GFK i samme periode i fjor. Lavere avkastning på aksjer og eiendom, samt verdinedgang på obligasjonsporteføljen bidro til reduserte finansinntekter, se figur 5.1.

Kursreguleringsfondet, som tilsvarer summen av urealiserte gevinster på finansielle eiendeler i kollektivporteføljen, økte med om lag 1 mrd. kroner i første til tredje kvartal 2018, mot en økning på 8,9 mrd. kroner i samme periode i 2017.

Figur 5.1: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen, prosent av GFK

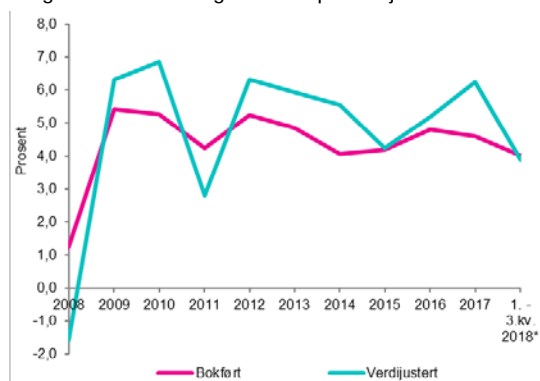

Lavere avkastning på aksjer bidro til at netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen ble redusert fra 1,7 prosent av GFK i første til tredje kvartal 2017 til 0,8 prosent av GFK i samme periode i år.

Avkastning i kollektivporteføljen

Kollektivporteføljen omfatter ytelsespensjon, fripoliser og øvrige kontrakter der kundene er garantert en årlig minsteavkastning. Bokført kapitalavkastning i kollektivporteføljen var 4,0 prosent (annualisert) i de tre første kvartalene i 2018, en reduksjon fra 5,0 prosent (annualisert) i samme periode i fjor, se figur 5.2. Den verdjusterte avkastningen, som inkluderer de urealiserte verdiendringene, sank fra 6,0 til 3,9 prosent (annualisert).

Figur 5.2: Avkastning i kollektivporteføljen

* Annualisert

Balanse

Livsforsikringsforetakenes totale forvaltningskapital var 1 560 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2018. Kollektivporteføljen, som består av kontrakter med rentegaranti, utgjør 69 prosent av balansen og er som andel av FK redusert noe det siste året. Investeringsvalgporteføljen som andel av FK har økt tilsvarende.

Omtalen under er hovedsakelig knyttet til investeringene i kollektivporteføljen hvor livsforsikringsforetakene (eierne) bærer avkastningsrisikoen.

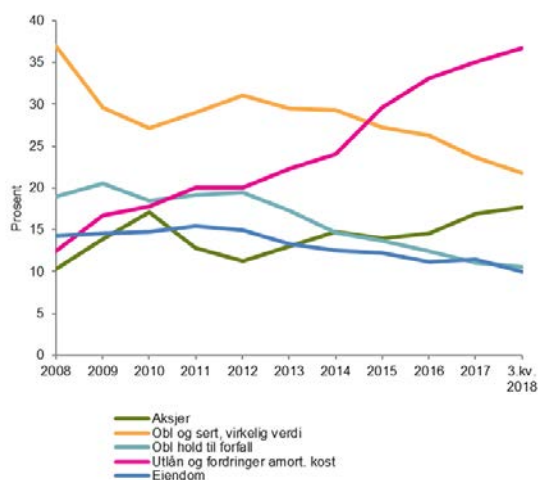
Tabell 5.2: Utvalgte balanseposter (total balanse)

	30.09.2018		30.09.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	112 030	7,2	123 578	8,5
Finansielle eiendeler til amortisert kost	540 072	34,6	504 608	34,7
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	840 039	53,8	782 834	53,8
herav aksjer og andeler	392 768	25,2	336 734	23,1
herav obligasjoner og sertifikater	425 761	27,3	419 148	28,8
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 560 578	100,0	1 455 562	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	149 184	9,6	138 735	9,5
herav eiendeler i kollektivporteføljen	1 077 935	69,1	1 038 686	71,4
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	332 564	21,3	277 297	19,1
Forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 076 369	69,0	1 029 491	70,7
herav premiereserve	931 949	59,7	898 696	61,7
herav tilleggsavsetninger	51 032	3,3	43 790	3,0
herav kursreguleringsfond	64 940	4,2	54 693	3,8

*Tabellen viser andeler for eiendeler i alle tre porteføljer samlet

Aksjeandelen i kollektivporteføljen var 18 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018, se figur 5.3. Andelen har økt med to prosentpoeng det siste året.

Figur 5.3: Investeringer i kollektivporteføljen

Obligasjoner målt til virkelig verdi utgjorde 22 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av tredje kvartal 2018. Andelen har falt jevnt siden 2012, da andelen var over 30 prosent. Utlån og fordringer målt til amortisert kost har økt betydelig de siste årene, og utgjorde 37 prosent av kollektivporteføljen. Denne porteføljen inkluderer utlån, blant annet boliglån. Andelen hold til forfall-obligasjoner utgjorde 11 prosent av kollektivporteføljen, og andelen har falt gradvis siden 2012. Foretakenes eiendomsinvesteringer ligger i hovedsak i kollektivporteføljen. Det siste året har eiendom som andel av kollektivporteføljen gått ned fra 11 prosent til 10 prosent.

I investeringsvalgporteføljen, som i hovedsak består av kontrakter uten garantert rente, var aksjeandelen 60 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2018, mens andelen obligasjoner var 37 prosent.

5.2 Skadeforsikringsforetak

- Markant svakere forsikringsteknisk resultat som følge av økte erstatningskostnader
- Betydelig svekket finansavkastning sammenlignet med første til tredje kvartal 2017

De aggregerte størrelsene nedenfor gjelder alle skadeforsikringsforetak med unntak av captives, sjøforsikringsforetakene Gard og Skuld, og Den Norske Krigsforsikring for Skib Gjensidig Forening. Omtalen omfatter i alt 42 skadeforsikringsforetak.

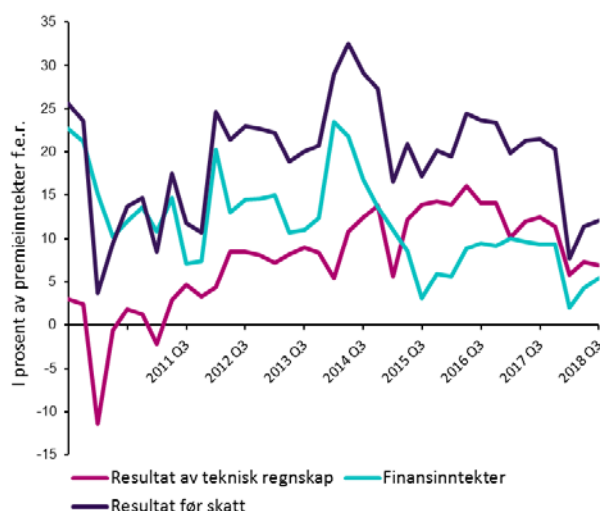
Resultat

Skadeforsikringsforetakenes resultat før skatt, målt som andel av premieinntekter, var 12,1 prosent etter tre kvartaler i 2018. Dette var en reduksjon på 9,4 prosentpoeng sammenlignet med tilsvarende periode i 2017. Nedgangen skyldes i første rekke at også tredje kvartal ble preget av spesielle værforhold, kraftig nedbør og vind, og et svakere finansresultat sammenlignet med samme periode i 2017. Resultatet fra den forsikringsrelaterte driften (teknisk regnskap) ble som andel av premieinntektene redusert med 5,5 prosentpoeng.

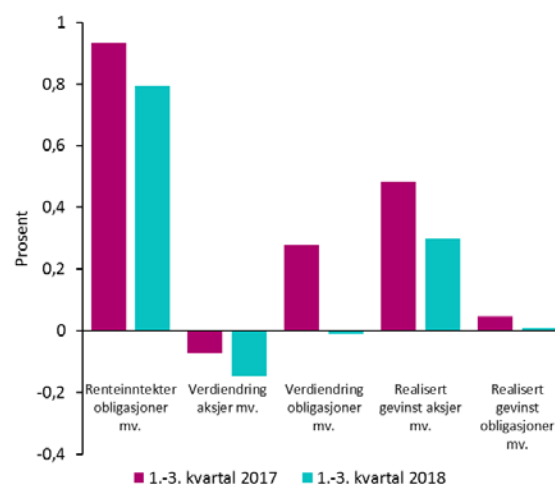
Tabell 5.3. Utvalgte resultatposter for skadeforsikringsforetakene

	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter for egen regning	33 609		32 101	
Erstatningskostnader for egen regning	25 500	75,9	22 625	70,5
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	5 988	17,8	5 713	17,8
Resultat av teknisk regnskap	2 312	6,9	3 985	12,4
Netto inntekter fra investeringer	1 818	5,4	3 007	9,4
herav renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler	1 390	4,1	1 514	4,7
herav verdiendringer	-175	-0,5	165	0,5
herav gevinster ved realisasjon	718	2,1	1 494	4,7
Resultat av ikke teknisk regnskap	1 741	5,2	2 907	9,1
Resultat før skattekostnad	4 053	12,1	6 893	21,5

Figur 5.4: Resultater i skadeforsikringsforetakene samlet.
Prosent av premieinntekter f.e.r., hittil i år

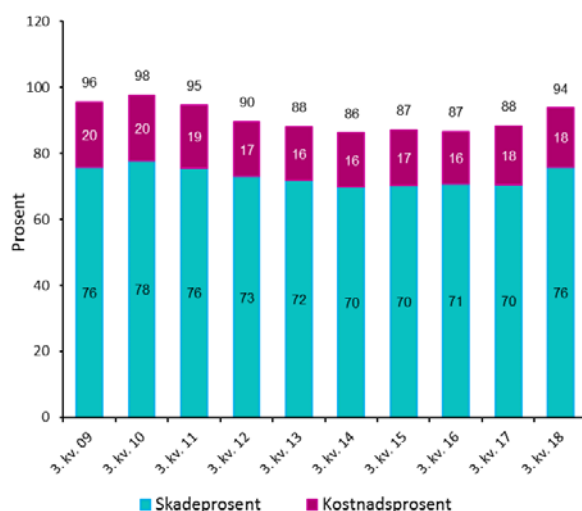

Figur 5.5: Netto inntekter fra investeringer, prosent av GFK

Lønnsomheten i den forsikringsrelaterte driften for skadeforsikringsforetakene samlet sett var svakere i første til tredje kvartal i år enn i samme periode i fjor. Samlet combined ratio var 93,7 prosent, se figur 5.6. Dette skyldes en økning i skadeprosenten på 5,4 prosentpoeng sammenlignet med første til tredje kvartal 2017. Kostnadsprosenten var tilnærmet uendret.

Figur 5.6: Sum av skade- og kostnadsprosent for skadeforsikringsforetakene samlet (combined ratio). Beregnet hittil i år

Balanse

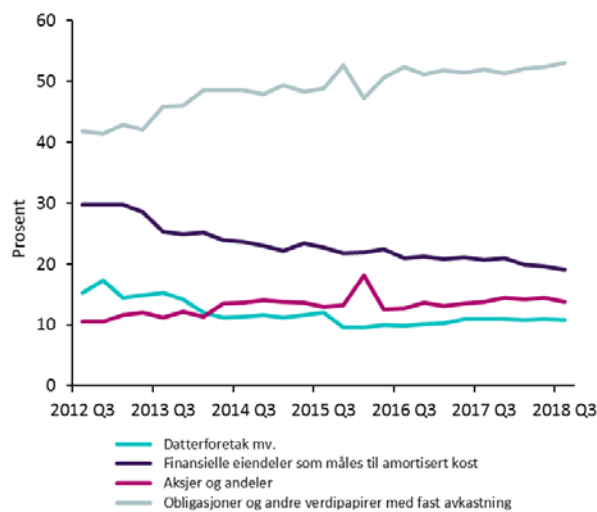
Total forvaltningskapital i skadeforsikringsforetakene økte med 2 prosent de siste tolv månedene, til 136 mrd. kroner. Fordelingen av investeringene var stabil i denne perioden. Obligasjoner til virkelig verdi utgjorde 41 prosent av forvaltningskapitalen, en oppgang på ett prosentpoeng fra året før, mens obligasjoner til amortisert

kost ble redusert med ett prosentpoeng, se tabell 5.4. Aksjeandelen var 11 prosent og på samme nivå som ved utgangen av tredje kvartal 2017.

Tabell 5.4: Utvalgte balanseposter for skadeforsikringsforetakene

	30.09.2018		30.09.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Investeringer	104 836	77,3	102 001	76,8
Bygninger og andre faste eiendommer	335	0,2	288	0,2
Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollerte foretak	11 379	8,4	11 105	8,4
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 019	14,8	21 103	15,9
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	72 026	53,1	69 015	51,9
Aksjer og andeler	14 533	10,7	14 132	10,6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	55 671	41,0	53 093	40,0
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	6 698	4,9	7 863	5,9
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	135 672	100,0	132 852	100,0
Egenkapital	42 369	31,2	43 731	32,9
Forsikringsforpliktelser brutto	75 707	55,8	74 520	56,1
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	21 873	16,1	20 707	15,6
Brutto erstatningsavsetning	52 905	39,0	53 110	40,0

Figur 5.7. Skadeforsikringsforetakenes investeringer.
Prosentandeler av de samlede investeringene

6 Resultat og balanse for hver bransje

BANKER (bankkonsern)

Samtlige 128 norske banker

RESULTAT	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter m.v.	95 540	2,73	89 787	2,57
Rentekostnader m.v.	33 693	0,96	31 335	0,90
Netto renteinntekter	61 847	1,77	58 452	1,67
Utbytte	2 087	0,06	2 090	0,06
Provisjonsinntekter m.v.	16 308	0,47	15 600	0,45
Provisjonskostnader m.v.	4 180	0,12	3 828	0,11
Netto verdiendr. på finansielle instrumenter	2 744	0,08	4 019	0,12
Andre inntekter	3 852	0,11	3 103	0,09
Lønn- og administrasjonskostnader				
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser oa.	18 613	0,53	18 351	0,53
Avskrivninger	2 430	0,07	2 342	0,07
Andre kostnader	14 755	0,42	14 582	0,42
Driftsresultat før tap	46 859	1,34	44 163	1,26
Tap på utlån	2 085	0,06	4 161	0,12
Verdifall på ikke-finansielle eiendeler	-498	-0,01	-777	-0,02
Resultat før skatt	45 272	1,30	40 780	1,17
Skattekostnad	9 510	0,27	9 158	0,26
Resultat for perioden	35 762	1,02	31 622	0,90

BALANSE	30.09.2018		30.09.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	4 648 423		4 522 643	2,8
Brutto utlån til kunder	3 461 185		3 265 419	6,0
Tapsnedskrivninger av utlån	-25 773		-26 223	-1,7
... herav Steg 1 (kun IFRS)	-3 041		0	
... herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-5 520		-11 687	-52,8
... herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-17 212		-14 536	18,4
Innsk. fra og gjeld til kunder	2 175 292		2 122 845	2,5
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	1 493 290		1 394 456	7,1

Resultatrapport for finansforetak, 1.-3. kvartal 2018

Resultat og balanse for hver bransje

KREDITTFORETAK

28 kredittforetak (uten Eksportfinans)

RESULTAT	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter og lignende inntekter	29 801	2,01	28 757	1,98
Rentekostnader og lignende kostnader	19 767	1,33	18 357	1,26
= Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	10 034	0,68	10 400	0,72
Utbytte og andre lignende inntekter	8	0,00	6	0,00
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	118	0,01	140	0,01
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	772	0,05	610	0,04
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-1 643	-0,11	-2 721	-0,19
Andre driftsinntekter	10	0,00	4	0,00
Lønn, pensjoner og sosiale ytelser	496	0,03	512	0,04
Av-/nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler	6 291	0,42	5 479	0,38
Andre driftskostnader	947	0,06	1 209	0,08
Driftsresultat før tap	6 291	0,42	5 479	0,38
Tap på utlån	-4	0,00	31	0,00
Resultat før skatt fra videreført virksomhet	6 295	0,42	5 446	0,37
Skatt på resultat fra videreført virksomhet	1 516	0,10	1 356	0,09
Resultat før andre inntekter og kostnader	4 743	0,32	4 040	0,28

BALANSE	30.09.2018		30.09.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	1 995 199		1 955 931	2,0
Brutto utlån til kunder	1 726 508		1 646 004	4,9
Tapsnedskrivninger totalt	-366		-310	18,2
...herav Steg 1 (IFRS)	-83		1	
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-145		-231	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-138		-80	
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	234 007		260 906	-10,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 553 227		1 494 215	3,9

FINANSIERINGSFORETAK**27 finansieringsforetak**

RESULTAT	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter og lignende inntekter	5 086	5,22	4 893	5,48
Rentekostnader og lignende kostnader	1 254	1,29	1 243	1,39
= Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	3 832	3,93	3 650	4,09
Utbytte og andre lignende inntekter	0	0,00	0	0,00
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	687	0,71	618	0,69
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	733	0,75	653	0,73
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	55	0,06	11	0,01
Andre driftsinntekter	265	0,27	293	0,33
Lønn, pensjoner og sosiale ytelser	782	0,80	747	0,84
Av-/nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler	129	0,13	120	0,13
Andre driftskostnader	741	0,76	676	0,76
Driftsresultat før tap	2 454	2,52	2 377	2,66
Tap på utlån	302	0,31	273	0,31
Resultat før skatt fra videreført virksomhet	2 151	2,21	2 104	2,36
Skatt på resultat fra videreført virksomhet	525	0,54	512	0,57
Resultat før andre inntekter og kostnader	1 626	1,67	1 593	1,78

BALANSE	30.09.2018	30.09.2017	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	135 119	122 359	10,4
Brutto utlån til kunder	129 540	115 986	11,7
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-1 465	-1 132	29,4
...herav Steg 1 (IFRS)	-235	-67	
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-335	-227	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-895	-838	
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	89 363	80 579	10,9

Resultatrapport for finansforetak, 1.-3. kvartal 2018

Resultat og balanse for hver bransje

LIVSFORSIKRINGSFORETAK

12 livsforsikringsforetak

RESULTAT	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	77 889	6,8	69 643	6,6
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	30 396	2,7	44 259	4,2
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	18 670	1,6	18 202	1,7
herav gevinster ved realisasjon	3 824	0,3	5 397	0,5
herav verdiendringer	3 117	0,3	14 162	1,3
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	9 344	0,8	18 405	1,7
Utbetalte erstatninger	-42 520	-3,7	-40 403	-3,8
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-26 625	-2,3	-28 176	-2,7
herav endring i kursreguleringsfond	-970	-0,1	-8 903	-0,8
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-9 780	-0,9	-15 095	-1,4
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-4 713	-0,4	-4 581	-0,4
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	4 603	0,4	4 459	0,4
Resultat av ikke-tekniske regnskap (selskapsporteføljen)	2 429	0,2	2 037	0,2
Resultat før skatt	7 032	0,6	6 496	0,6
Endringer i kursreguleringsfond	970	0,1	8 903	0,8
Verdijustert resultat før skatt	8 002	0,7	15 399	1,5
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	5 561	0,5	5 521	0,5

BALANSE	30.09.2018		30.09.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	112 030	7	123 578	8
Finansielle eiendeler til amortisert kost	540 072	35	504 608	35
herav investeringer som holdes til forfall	114 332	7	121 190	8
herav utlån og fordringer	395 857	25	354 778	24
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	840 039	54	782 834	54
herav aksjer og andeler	392 768	25	336 734	23
herav obligasjoner og sertifikater	425 761	27	419 148	29
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 560 578	100	1 455 562	100
herav eiendeler i selskapsporteføljen	149 184	10	138 735	10
herav eiendeler i kollektivporteføljen	1 077 935	69	1 038 686	71
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	332 564	21	277 297	19
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 076 369	69	1 029 491	71
herav premiereserve	931 949	60	898 696	62
herav tilleggsavsetninger	51 032	3	43 790	3
herav kursreguleringsfond	64 940	4	54 693	4

SKADEFORSIKRINGSFORETAK

42 skadeforsikringsforetak (uten captives, Gard, Skuld og DNK)

Tall i mill. kroner og prosent av premieinntekter f.e.r.

RESULTAT	1.-3. kvartal 2018		1.-3. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter for egen regning	33 609		32 101	
Erstatningskostnader for egen regning	25 500	75,9	22 625	70,5
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	5 988	17,8	5 713	17,8
Resultat av teknisk regnskap	2 312	6,9	3 985	12,4
Netto inntekter fra investeringer	1 818	5,4	3 007	9,4
herav renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler	1 390	4,1	1 514	4,7
herav verdiendringer	-175	-0,5	165	0,5
herav gevinster ved realisasjon	718	2,1	1 494	4,7
Resultat av ikke teknisk regnskap	1 741	5,2	2 907	9,1
Resultat før skattekostnad	4 053	12,1	6 893	21,5

BALANSE	30.09.2018		30.09.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Investeringer	104 836	77,3	102 001	76,8
Bygninger og andre faste eiendommer	335	0,2	288	0,2
Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollerte foretak	11 379	8,4	11 105	8,4
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 019	14,8	21 103	15,9
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	72 026	53,1	69 015	51,9
Aksjer og andeler	14 533	10,7	14 132	10,6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	55 671	41,0	53 093	40,0
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelse	6 698	4,9	7 863	5,9
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	135 672	100,0	132 852	100,0
Egenkapital	42 369	31,2	43 731	32,9
Forsikringsforpliktelse brutto	75 707	55,8	74 520	56,1
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	21 873	16,1	20 707	15,6
Brutto erstatningsavsetning	52 905	39,0	53 110	40,0

